

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Філософський факультет
Кафедра релігієзнавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана
філософського факультету
Дмитро НЕЛПА

Факультет

«31» 08 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПРАВОСЛАВ'Я В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

для студентів

галузь знань	03 Гуманітарні науки
спеціальність	031 Релігієзнавство
освітній рівень	другий (магістерський)
освітня програма	Релігієзнавство
спеціалізація	-
вид дисципліни	обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	<u>2021/2022</u>
Семестр	II
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладачі:

Харьковщенко Євген Анатолійович, д.ф.н., професор, завідувач кафедри релігієзнавства

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. (Маслікова ІІ) «31» 08 2022р.

на 20__/20__ н.р. () «__» 20__ р.

Розробники:

Харьковченко Євген Анатолійович, доктор філософських наук,
професор, завідувач кафедри релігієзнавства.

Затверджено

« 26 » серпня 2021 р.

Зав. кафедри релігієзнавства

Євген Харьковченко (Євген ХАРЬКОВЩЕНКО)

Протокол № 1 від « 26 » серпня 2021 р.

Схвалено науково-методичною комісією філософського факультету

Протокол від «31» серпня 2021 року №2

Голова науково-методичної комісії Григорівська (Грина МАСЛІКОВА)

« 31 » серпня 2021 року

Трачимова на 2022-2023 рр. Зр. № від 31.08.2022 р.

Маслікова Т.Т. Т.Т.

ВСТУП

1. Мета дисципліни — ознайомити студентів щодо сучасного стану українського православного комплексу у контексті глобальних світових процесів та основних тенденцій і змін релігійної сфери України. Розкрити характер міжправославних взаємин, сутнісний зміст їх конфліктного потенціалу та його впливів на суспільну ситуацію, національно-громадянську консолідацію.

2. Вимоги до вибору навчальної дисципліни.

1. До початку вивчення цього курсу студенти мають відповідати загальним вимогам до знань та вмінь, що висувуються при навчанні у вищих навчальних закладах.
2. **Вміти** збирати та інтерпретувати інформацію щодо релігійних феноменів, обґрунтовувати власну світоглядну позицію щодо значення релігії в житті людини, використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
3. **Володіти елементарними навичками** наукового дослідження та управління інформацією, критичного ставлення та прогнозування стосовно релігійних подій та явищ; використання іншомовних фахових інформативних джерел.

3. Анотація навчальної дисципліни: дисципліна *«Православ'я в сучасній Україні»* зорієнтована на вивчення питань незалежності та самостійності православної церкви в управлінні, в її місіонерському, духовно-просвітницькому та соціальному служінні в сучасній українській державі. Кожна нація в своєму історичному розвитку формує національну церкву, що підтверджується історичним досвідом Вселенського православ'я. Всі автокефальні чи автономні церкви здобували свою незалежність в контексті самостійного політичного й соціально-економічного розвитку держав. Через це пройшли і українські церкви. Але стан роз'єднання православних церков в Україні (ПЦУ і УПЦ) є вкрай неприйнятним. Це значно гальмує суспільний розвиток та підриває авторитет України у внутрішньому просторі та на міжнародній арені.

4. Завдання (навчальні цілі) – ознайомити студентів з основними категоріями і поняттями релігієзнавства, історією становлення православної церкви, сформулювати уявлення про методи досліджень. Вивчення курсу передбачає з'ясування з точки зору релігієзнавчої науки православних реалій сьогодення з тим щоб орієнтуватися фахівцю в цій царині державно-церковних відносин. У результаті вивчення дисципліни студенти мають не лише продемонструвати масив теоретичних знань, але й засвоїти та використовувати ці знання при вирішенні професійних завдань, вдаватися до діалогу з віруючими різних конфесій як засобу досягнення консенсусу, громадянської злагоди в суспільстві.

Дисципліна спрямована на формування наступних програмних компетентностей:

ЗК 2. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 5. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 9. Цінування і повага різноманітності та мультикультурності.

ФК 1. Здатність критично осмислювати проблеми у сфері релігієзнавства і на межі галузей знань, аналізувати наукові здобутки та результати релігієзнавчих напрямів і шкіл.

ФК 3. Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення у галузі релігієзнавства, розв'язувати сучасні релігієзнавчі проблеми.

ФК 5. Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі релігієзнавчого знання.

ФК 9. Здатність визначати й розробляти стратегічні пріоритети у галузі релігійної свободи і релігійної безпеки України з урахуванням особливостей державно-конфесійних та міжрелігійних відносин.

5. Результати навчання:

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація 4. автономність та відповідальність)		Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	Знати:			
1.1	особливості предмету, його місце в системі соціально-гуманітарних дисциплін;	Лекції, семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, письмова контрольна робота	10
1.2	базові релігієзнавчі поняття, їх сутність;	Лекції, семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії	5
1.3	основні концепції дослідження православ'я; основні релігієзнавчі джерела	Лекції, семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії	10
1.4	сутність і значення релігії в духовно-культурному житті суспільства;	Лекції, семінари, самостійна робота	Усні доповіді, письмова контрольна робота	10
1.5	загально-теоретичні основи функціонування релігійних організацій;	Лекції, семінари, самостійна робота	Усні доповіді, порівняльний аналіз, есе	10
	Вміти:			
2.1	обґрунтовувати власну світоглядну позицію щодо значення релігії в житті людини; застосовувати теоретичні знання при вирішенні професійних завдань;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, порівняльний аналіз	10
2.2	аналізувати діяльність релігійних організацій та їх вплив на культуру і розвиток соціуму;	Лекції, семінари, Самостійна робота	Усні доповіді, есе, письмова контрольна робота	5
2.3	вдаватися до діалогу з віруючими різних конфесій як засобу	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, есе	15

	досягнення консенсусу, громадянської злагоди в суспільстві.			
	комунікація:			
3.1	використовувати знання іноземних мов для аналізу інформаційних інтернет-ресурсів, читання новітньої релігієзнавчої літератури в підготовці до семінарських занять та написання самостійних робіт;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, письмова контрольна робота	5
3.2	презентувати результати здійсненої самостійної роботи у вигляді доповідей, повідомлень, есе, презентацій, конспектів;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, есе, порівняльний аналіз	5
3.3	формулювати і аргументувати власну думку в ході дискусії з проблем релігії та їх сучасної суспільної ролі; вести полеміку стосовно даних питань на основі володіння категоріально-поняттєвим апаратом курсу.	Семінари	Дискусії	5
	автономність та відповідальність:			
4.1	самостійно шукати та критично опрацьовувати літературу стосовно питань курсу;	Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, порівняльний аналіз, есе	5
4.2	вільно володіти методами обробки, аналізу та синтезу наукової інформації	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, есе	5

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни	Результати навчання дисципліни													
	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	2.1	2.2	2.3	3.1	3.2	3.3	4.1	4.2	
Програмні результати навчання														
ПРН 2. Упевнено володіти державною та іноземною мовами для реалізації письмової й усної комунікації, в тому числі для наукового і професійного спілкування; презентувати результати досліджень державною та іноземною мовами.	+					+			+			+	+	
ПРН 3. Застосовувати сучасні методики і технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного розв'язання складних задач у сфері релігієзнавства, дотримуватися правил академічної доброчесності.					+			+						
ПРН 4. Оцінювати і критично аналізувати державноконфесійні, міжконфесійні та міжрелігійні відносини, стан релігійної свободи і релігійної безпеки в Україні та світі				+			+		+			+		
ПРН 8. Систематизувати факти релігійного життя суспільства, інтерпретувати релігійні події та явища на основі розуміння специфіки впливу релігії на суспільні			+	+						+			+	

процеси.														
ПРН 10. Приймати ефективні рішення при розв'язанні складних задач і проблем релігієзнавства та у ширших контекстах, зокрема в умовах неповної інформації та суперечливих вимог.														

7. Схема формування оцінки:

7.1. Форми оцінювання

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання теоретичної підготовки** – результати навчання (знання 1.1 – 1.5), що складає 40% від загальної оцінки та **оцінювання практичної підготовки** – результати навчання (вміння 2.1-2.3); (комунікація 3.1-3.3); (автономність та відповідальність 4.1-4.2), що складає 60% загальної оцінки.

Оцінювання семестрової роботи:

1. **Усна доповідь, доповнення та участь в дискусіях на семінарах:** РН 1.1 - 1.5, 2.1-2.3, 3.1, 3.2, 4.1, 4.2 – 30 / 50 балів
2. **Самостійна робота №1 (Есе Канонічний аспект української автокефалії):** РН 1.5, 2.1, 3.2, 4.1 – 9 / 15 балів
3. **Самостійна робота №2 (Письмова характеристика одного з етапів в історії православної церкви в Україні. (на вибір студента)):** РН 2.2, 2.3, 3.2, 4.2 – 9 / 15 балів

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усього навчального курсу. Загальна оцінка за семестр складається із балів, отриманих за аудиторну роботу (усні доповіді, доповнення та участь в дискусіях на семінарах) та за самостійні роботи (письмова характеристика, есе). Всі види робіт за семестр мають у підсумку:

- в максимальному вимірі 80 балів
- в мінімальному вимірі 48 балів

У разі відсутності на семінарському занятті студент має відпрацювати завдання на семінар в письмовій формі.

Підсумкова контрольна робота в письмовій формі - РН 1.1, 1.4, 2.2, 3.1 – 12 / 20 балів

Підсумкове оцінювання у формі заліку:

Підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів за систематичну роботу впродовж семестру з урахуванням підсумкової контрольної роботи. Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру і не передбачає додаткових заходів оцінювання.

Для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів, ніж критичний мінімум – 60 балів, для одержання заліку необхідно обов'язково відпрацювати пропущені теми в письмовій формі та здати/надіслати електронною поштою викладачу, що проводить семінарські заняття.

Таким чином, підсумкова оцінка з дисципліни (мінімум 60, максимум 100 балів) складається із суми кількості балів за семестрову роботу (мінімум 48, максимум 80 балів) та підсумкової контрольної роботи (мінімум 12, максимум 20 балів).

При простому розрахунку отримуємо:

	Семестрова кількість балів	Підсумкова контрольна робота	Підсумкова оцінка з дисципліни
Мінімум	48	12	60
Максимум	80	20	100

7.2 Організація оцінювання:

Семестрова робота		Семестрова кількість балів	
		Min – 48 бали	Max – 80 балів
Аудиторна робота: усна доповідь на семінарі, доповнення, участь в дискусіях	Протягом семестру, згідно з графіком навчальних занять. У разі відсутності студента на занятті, теми необхідно відпрацювати в письмовому вигляді	«6» x 5 = 30	«10» x 5 = 50
Самостійна робота	Індивідуальна самостійна робота: <i>Есе Канонічний аспект української автокефалії.</i>	«9» x 1 = 9	«15» x 1 = 15
	До тем : Індивідуальна самостійна робота: <i>Письмава характеристика одного з етапів в історії православної церкви в Україні.(на вибір студента)</i>	«9» x 1 = 9	«15» x 1 = 15
Підсумкова контрольна робота	До теми 1-7	«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20
Підсумкова оцінка дисципліни з		60	100

Критерії оцінювання:

1. Аудиторна робота:

Усна доповідь:

10-8 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу

7-6 бали - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності

5-4 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, Має у відповіді суттєві неточності

3-1 бали – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки у відповіді

Доповнення / участь в дискусіях:

3 бали – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми,

2 бали – доповнення змістовне

1 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію

1. Самостійна робота (порівняльний аналіз, есе):

15-13 балів студент у повному обсязі володіє матеріалом, вільно та аргументовано його презентує, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість здійсненого дослідження

12-9 балів - студент у достатньому обсязі володіє матеріалом, вільно його презентує, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження. Допускаються несуттєві неточності

8-0 балів - в цілому володіє матеріалом, але фрагментарно та поверхово його презентує, не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань. Робота містить суттєві помилки. Демонструє не самостійність у виконанні завдань.

2. Підсумкова контрольна робота:

20-16 балів студент у повному обсязі володіє матеріалом, вільно та аргументовано його презентує, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість підсумкової контрольної роботи

15-11 балів - студент у достатньому обсязі володіє матеріалом, вільно його презентує, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність написання підсумкової контрольної роботи. Допускаються несуттєві неточності

10-6 балів - в цілому володіє матеріалом, але фрагментарно та поверхово його презентує, не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань. Робота містить суттєві помилки. Демонструє не самостійність у виконанні завдань.

5-0 балів - Робота містить суттєві помилки. Демонструє не самостійність у виконанні завдань.

7.3 Шкала відповідності:

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

**СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ**

№	Назва лекції	Кількість годин
----------	---------------------	------------------------

п/п		Лекції	Семінари	Самостійна робота
1	Тема 1. Предмет, структура і завдання курсу	2		8
2	Тема 2. Православна церква України. Передсоборний період	2	2	9
3	Тема 3. Православна церква України. Об'єднавчий собор. Томос. Самостійна робота 1. <i>Есе Канонічний аспект української автокефалії.</i>	2	2	10
4	Тема 4. Православна церква України. Розбудова церкви в післясоборний час	2	2	8
5	Тема 5. Українська православна церква як автономна церква.	2	2	10
6	Тема 6. Українська православна церква. Собор 2022 року про автокефалію Самостійна робота 2. <i>Письмава характеристика одного з етапів в історії православної церкви в Україні. (на вибір студента)</i>	2	2	8
7	Тема 7. Інші православні церкви в сучасній Україні	2	2	9
8	<i>Контрольна робота</i>		2	
	ВСЬОГО	14	14	62

Загальний обсяг **90 год.**, в тому числі:

Лекцій – **14 год.**

Семінарських занять – **14 год.**

Самостійна робота – **62 год.**

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Історія, устрій і правовий статус християнських церков: Навчально-методичний посібник з конфесійно-практичного релігієзнавства для студентів філософського факультету. / В.І. Лубський, Є.А. Харьковченко, М.В. Лубська, Т.Г. Горбаченко, І.М. Фенно; за ред. докт. філоф. наук, проф. М.В. Лубської. – К: «Центр учбової літератури», 2015. – 728 с.
2. Саган О. Н. Вселенське православ'я: суть, історія, сучасний стан. Київ : Світ знань, 2004. 912 с.
3. Zizioulas J. D. Communion and Otherness. Further Studies in Personhood and the Church. London : T&T Clark, 2007. 315 p.
4. Митрополит Калліст (Уер). Православна Церква / Пер. з англ. Київ : Дух і Літера, 2009. 384 с.
5. Православная Церковь в Восточной Европе. XX век / Под ред. К. Шайо; пер. с фр. Київ : Дух і Літера, 2010. 440 с.
6. Вселенський Патріарх Варфоломій. Віч-на-віч із Тайною. Православне християнство у сучасному світі / Пер. з англ. Київ : Дух і Літера, 2011. 360 с.
7. Global Christianity — A Report on the Size and Distribution of the World's Christian Population // Pew Research Center. 2011. URL: <https://www.pewforum.org/2011/12/19/global-christianity-exes/>
8. Аржаковський А., Денисенко М., диякон. Чи можливе реформування Православ'я? Київ : Відкритий православний університет Святої Софії-Премудрості ; Дух і Літера, 2017. 88 с.
9. Кирило (Говорун), архим. Риштування Церкви: вбік постструктуральної еклезіології / Пер. з англ. Київ : Дух і Літера, 2019. 312 с.

10.. Харьковщенко Є.А. Релігієзнавство: Підручник. – К.: ВПЦ "Київський університет", 2019.

Додаткова:

1. Академічне релігієзнавство – К., 2000.
2. Дисциплінарне релігієзнавство. Навчальний посібник (за ред. А.Колодного). – К., 2010.
3. Єленський В. Релігія і українське суспільство. // Людина і світ. – 1996. – № 1-2.
4. Закович М.М. Релігієзнавство. - К., 2002.
5. Колодний А. М. Історіософія релігії. Монографія / А. М. Колодний. – К.: УАР, 2013. – 386 с.
6. Церковне (канонічне) право: Підручник. / В.І. Лубський, Є.А. Харьковщенко, М.В. Лубська, Т.Г. Горбаченко. – К: «Центр учбової літератури», 2015. – 640 с
7. Його Всесвятість патріарх Варфоломій. Сучасна парадигма православного богослов'я. – Матеріали Міжнародної наукової конференції “УІІ Танчерівські читання”. К., 2021. – 76с.